

Olomoucký zpravodaj

březen
2004

**Informátor pro zájemce o ekologické zemědělství
a původ našich potravin**

Hnutí DUHA
místní skupina Olomouc

Ohlédnutí

Bio-logicky

únorové setkání s ekozemědělci

V podvečer 17. února proběhlo v rámci přednášek BIOklubu setkání spotřebitelů a ekozemědělců z blízka i větší dál. Kvůli dojení na farmě pana Vacka jsme se mohli setkat až v 18 hodin. Poradce pro ekologické zemědělství Ing. Trávníček přijel s p. Ing. Čechem z farmy v Postřelmově u Zábřeha a dovezli mnoho informačních letáků o svazu PRO-BIO. Pan Čech představil svou farmu s chovem ovcí i praktickou ukázkou ovčích kožešin, pan Trávníček si hned vzal hlavní slovo a odpovídal na dotazy návštěvníků.

Ty velmi zajímal život na farmě, způsob hospodaření v ekologickém zemědělství i způsob kontroly kvality značky bio, tzv. „zelené zebry“. Dále se ptali na problémy v ekologickém zemědělství.

Všichni čtyři přednášející, Ing. Vacek, Ing. Ludík ml., Ing. Trávníček a Ing. Čech se shodli, že momentálním problémem ekologického zemědělství je nalezení odbytu pro své produkty. Nastínilo různá řešení - od odbytových družstev, prodej ze dvora, sdružení spotřebitelů až po možný vývoz do zahraničí. Velkou polemiku vedli farmáři nad problematikou geneticky modifikovaných organismů. Zákon, který ohrožuje jejich snažení a proti kterému se nemohou bránit, považují spolu s malou podporou státu (a tím není míněna pouze podpora finanční) za jeden z nejzávažnějších problémů současného ekologického zemědělství.

Dlouho se debata týkala problému největšího - ekonomické udržitelnosti zemědělství vůbec, dotační zemědělské politiky. Ta je podle zemědělců hlavním důvodem levných dotovaných potravin. Biopotraviny ohodnocené skutečnou cenou se pak na trhu zdají předražené. Přitom ještě stále nedosahují skutečné hodnoty. I ekofarmy jsou tak existenčně závislé na dotacích od státu. Řešení např. podle Ing. Trávníčka je ve zrušení dotační politiky v zemědělství a ohodnocení potravin skutečnou cenou.

Jako jediný zelinář ze zúčastněných ekozemědělců se Ing. Ludík zmínil o pěstování biozeleniny. I Ludíkovi musí hospodařit tak, aby veškerou práci na jejich rodinné biofarmě zvládli s rodiči sami. Zaplacení pracovní síly si nemohou dovolit - vyneslo by to cenu biozeleniny na úroveň, kterou spotřebitel není schopen zaplatit.

Debata plynula večerem plným proudem, kromě výše uvedených témat se stačila dotknout problematiky nových podmínek pro ekologické zemědělství se vstupem do

EU, nedostatečné podpory státu nebo dovozu biopotravin. Co se týče směrnic EU, cítí se být čeští ekozemědělci díky certifikaci a tvrdé a striktní kontrole K.E.Z napřed před konvenčními hospodáři. Dovoz biopotravin je podle nich způsoben ekonomickým aspektem a nízkou kupní silou českého spotřebitele, který by např. českou biopohanku oproti levněji vyprodukované čínské biopohance nebyl

ochoten zaplatit. Navíc takové potraviny jako proso se podle společnosti PRO-BIO Staré Město pod Sněžníkem nedaří u nás vypěstovat v požadované kvalitě.

Setkání končilo provoněným senem, které pan Vacek dovezl jako důkaz toho, že mléko mohou v dnešní době kravičky produkovat i bez siláže. Bylinek a jetelovin bylo v seně víc než v čajové směsi. Jeden z návštěvníků neodolal a odnesl si hrst sena až domů.

Než jsme mohli přednáškovou místnost v prostorách P-centra opustit, museli jsme vyčkat, až se každý z návštěvníků doptá osobně jednotlivých zemědělců na své individuální dotazy. Skoro každý z příchozích si ještě místo třešničky na dortu koupil a odnesl hroudu tvarohu a odpoledne nadojené mléko z ekofarmy pana Vacka. Ten mi odpověděl i na několik otázek. Kdo se s ekologickými zemědělci nesetkal na našem večeru, může se s jedním z nich setkat v rozhovoru na druhé straně.

Klára Kratochvílová

Proč jste se rozhodl pro ekologické zemědělství?

Protože jsem jako hlavní zootechnik velkokapacitního teletníku viděl problematiku chovu skotu zevnitř.

Co považujete za největší problém současného ekologického zemědělství v České republice?

Odbyt.

Co Vám osobně působí největší problémy při hospodaření? Začal byste s ekologickým hospodařením v dnešní době?

Nedostatek finanční hotovosti.

Kde a jak nacházíte odbyt pro své výpěstky a produkty?

Produkty prodávám spotřebiteli přímo bez zprostředkovatele.

Jaký máte názor na legislativu EU pro ekologické zemědělství? Jaké změny lze očekávat v EZ se vstupem do EU?

Danou problematiku neznám podrobně.

Domníváte se, že se podaří do roku 2010 zvýšit podíl ekologického zemědělství na 15 % orné půdy a podíl organické produkce na celkové produkci potravin na 10 %? Jaké kroky by měly být podniknuty pro toto zvýšení?

Osobně jsem nepocítil nic, co by nasvědčovalo těmto optimistickým číslicím. K nastavení dynamického rozvoje zemědělství je třeba odbourat dotační systém a bránit se dovozům adekvátními vývozy potravin.

Co si myslíte o dovozu biopotravin (např. pohanka z Číny) do ČR? Není lepší nakupovat lokální, leč konvenčně pěstované potraviny? Čemu dáváte přednost Vy?

Pokud bude převážení zboží stát na levné naftě, tak s tím asi nepohneme. Samozřejmě kupuji zboží od těch

dodavatelů, které chci podpořit, a to jsou producenti místní.

Jsou spotřebitelé dostatečně informováni o bioproduktech? Jakou váhu přičítáte kontaktu spotřebitele přímo s ekozemědělcem jako producentem?

Ne. Spotřebitelé nejsou dostatečně informováni. Kontaktu mezi spotřebitelem a ekozemědělcem přikládám velkou váhu.

Cítíte se být obrožen GMO? Ne

Je ekozemědělství schopné stát ekonomicky na vlastních nohách, nebo je nutné jej dotovat? Jak je na tom Vaše farma?

Ano. Není ho nutné dotovat. Slibované dotace z EU budou tvořit pouze zanedbatelnou část příjmu.

Tvoří biopotraviny součást Vašeho jídelníčku?

Samozřejmě.

Mnoho spotřebitelů odrazuje u biopotravin fakt, že jsou zaměřeny příliš racionálně. Domníváte se, že tento speciální a zdravý sortiment by se měl rozšířit o běžné potraviny v biokvalitě (necelozrnné těstoviny, bílá mouka, aj.), nebo jít cestou osvěty v přípravě stávajícího sortimentu biopotravin? Co by podle Vás zvýšilo zájem o bioprodukty?

Sortiment je třeba rozšířit na všechny potraviny v biokvalitě. Současný sortiment biopotravin v koutcích racionální výživy je mimo jiné i důsledkem přebyrokratizování kontrolního systému.

Je podpora EZ ze strany státu dostatečná? Ne

Děkuji za rozhovor, Klára Kratochvílová

Trocha inspirace

Saláty

Předjaří je velmi chudé na druhy zeleniny i ovoce. Uskladněné zásoby jsme přes zimu už skoro spořádali, vydržely jen nejodolnější druhy jablíček a na záhonku ještě nic neroste. A tak je těžké vůbec vymyslet pokrm, který by nám dodal potřebné vitamíny na boj s jarními chřipkami, na energii pro delší dny a na to všechno jarní lomození kolem. Připravte se na jaro, připravte si některý z následujících salátů:

Salát z bílého zeli

Tofu nakrájíme na kostičky a krátce osmahneme na oleji, rovněž nadrobno nakrájenou cibuli posypanou bylinkovou solí, nakrájíme zeli a vše smícháme dohromady, posypeme kmínem a zalijeme citronovou šťávou.

Salát z kyselého zeli

400g kyselého zeli, 250g tofu, 2,5dcl vody, 1dcl oleje, 1 cibule, bylinková sůl, majoránka.

Tofu rozmixujeme ve vodě s olejem, majoránkou, cibulí a bylinkovou solí. Touto majonézou zalijeme kyselé zeli.

Salát z červené řepy s mrkví

1 červená řepa, 1 mrkev, citronová šťáva, špetka soli a cukru, 1 lžíce (olivového) oleje.

Řepu a mrkev nahrubo nastroháme, přidáme citronovou šťávu, sůl, cukr, olivový olej a promícháme.

Fazolový salát

fazole, brambory, mrkev celer, zálivka: bílý jogurt (ovesný, mléčný nebo sojový), hořčice, olej, bylinkové koření, kyselá okurka nakrájená na kostičky, sůl, pepř.

Uvaříme den předem namočené fazole, brambory uvaříme ve slupce, oloupáme a nakrájíme na kostičky, přidáme fazole, zeleninu, zalijeme zálivkou a promícháme. Zálivku můžeme nahradit bezvaječnou majonézou.

Mrkvový salát - jednoduše a rychle

3 mrkve, 1 petržel, špetka soli, 1,5 pl oleje, citronová šťáva nebo jablečný ocet, jogurt (může být ovesný) nebo sojanéza.

Mrkve a petržel nastroháme, přisolíme, přidáme olej, zakapeme citronovou šťávou nebo jemným jablečným octem. Vše důkladně promícháme a přidáme jogurt nebo sojanézu. Promícháme a necháme odležet.

Recepty byly voleny podle zeleniny dostupné v této sezóně a dalších surovin. Pokud chcete obohatit svůj jídelníček o něco „zeleného“, nechte si na misce s trochou vlhké zeminy naklíčit řeřichu. Při důkladném zalévání a dostatečném teple můžete zelený pažit vitamínově bohaté řeřichy sklízet už za týden.

Klára Kratochvílová

Zahradám věnuje člověk pozornost odedávna. Vzpomeňme jen na zahrady Semiramidiny, pokládané ve starověku za jeden ze sedmi divů světa, středověké klášterní zahrady, plné léčivých bylin, nebo na japonské zahrady, které bývají takřka uměleckým dílem. Není ovšem zahrada jako zahrada. Pod tímto slovem se může skrývat zahrada, v níž je každý centimetr čtvereční využit pro mrkev a cibuli, zahrada okrasná, plná květů a keřů, ale třeba i nudná plocha anglického trávníku s několika tújemi.

Nevyhovuje vám žádná z těchto variant? Chtěli byste na zahradě sklízet zdravou zeleninu a ovoce, ale zároveň se radovat z toho, že vám na zahradě hnízdí ptáci, v rohu zahrady se občas mihne ještěrka a v křoví se usadil ježek? Chcete, aby si vaše děti mohly hrát v prostředí, které je pastvou pro smysly, a zároveň se tu mohly naučit o přírodě mnohem víc, než na ploše v parkové úpravě? Pak si založte přírodní zahradu.

Ekologický zahrádkář se přizpůsobuje řádu přírody a nesnaží se jí vnucovat svou vůli. Základem přírodní zahrady je její rozmanitost. Na přírodní zahradu patří nejen záhonky se zeleninou a bylinkami, ale i místa s životními podmínkami pro velký počet rostlinných a živočišných druhů. Můžeme jim zde vytvořit různá „divoká“ zákoutí: kousek louky sečené jen dvakrát do roka, shluk keřů, hromadu starého dřeva, kupu kamení, tůňku.

Stromy a keře jsou nejdůležitějšími prvky přírodní zahrady. Sázíme je nejen pro náš užitek z ovoce, ale i proto, abychom poskytli útočiště a potravu živočichům: bobule bezu a jeřábu chutnají řadě ptáků, šípkové růže jsou na rozdíl od jejich plnokvětých odrůd zdrojem pylu pro včely a brouky. Opadavé stromy a keře nejsou tak fádni jako stříbrné smrčky - vypadají v každé roční době jinak a úplně přetvoří celkový vzhled vaší přírodní zahrady.

Rozhodnete-li se vytvořit si na své zahradě květnatou louku, budete odměněni nejen pestrostí trav a bylin, ale i množstvím hmyzu, který kvetoucí louka přiláká. Zbavíte

se nutnosti neustále sekat, hnojit a kropit trávník, neboť většina lučního kvítí potřebuje chudší půdu a sečení pouze dvakrát do roka. Jen na místech, kde je třeba často chodit, sečeme trávu častěji.

Při vhodných přírodních podmínkách si na zahradě můžete založit tůňku. Pokud bude dostatečně hluboká, mohou v ní v bahně přezimovat obojživelníci, hmyz a další drobní živočichové. Na slunném místě zahrady si naopak můžete vytvořit suché stanoviště – např. kamennou zídku, která poskytne útočiště slepýši, ještěrce či střevlíkům.

Prvky přírodní zahrady nemají smysl jako malé, osamělé ostrůvky v jinak úzkostlivě opečované zahradě. Zahrada musí být prostoupena přírodními prvky organicky. Například mezi smíšenými kulturami zeleniny, bobulového ovoce, léčivek a koření budou mít své místo divoce rostoucí květiny. Při výsadbě ovocných stromů střídáme jabloně, hrušně, peckoviny a ořešák. Přednost dáváme starým a krajovým odrůdám (pěstováním starých a krajových odrůd užitkových rostlin se u nás zabývá např. Gengel o.p.s.). Rozmanitost zahrady má ještě jednu nepřehlédnutelnou výhodu: pěstované rostliny nebudou tolik sužovány škůdci, neboť těm ideálně vyhovují monokultury. Zdařilá přírodní zahrada je syntézou přírody a kultury, syntézou požadavků rostlin, živočichů a lidí. Díky tomu je to ta nejhezčí zahrada, jaká může být.

Chtěli byste se o přírodní zahradě dovědět více?

Ve spolupráci českých a rakouských neziskových organizací byla vydána řada tematických sešitů Přírodní zahrada. Dosud vyšly následující sešity: *Prvky přírodní zahrady*, *Zelinářská zahrada*, *Má bylinková zahrada*, *Zahrada pro děti*, *Ovoce v domácí zahradě*, *Zahrada na balkoně a terase a Živá půda*.

Sešity je možné objednat na adrese Rosa o.p.s., Nádražní 55, 370 01 České Budějovice. Na projektu se podílí EUPRI, Rosa o.p.s., Gengel o.p.s. a další.

Jitka Komendová, dle materiálů „Přírodní zahrada“

Pro drobné pěstitelé, kteří pěstují na svých zahradách zeleninu, ovoce a bylinky pro své potěšení a samozásobení, nabízí o.p.s. Gengel ve spolupráci s dalšími dobrovolníky **Seznam starých, krajových netradičních odrůd**. V Seznamu jsou nabízena semena (případně hlízy, rouby, stromky apod.) starých a netradičních plodin od zhruba dvou desítek pěstitelů: mezi nimi jsou kromě jednotlivců a o.p.s. Gengel také občanská sdružení Mrkev ze Solan v severních Čechách a Život na venkově z Bystřice n. Olší ze severní Moravy.

Systém pěstování je nekomerční a vzájemně svépomocný. Pěstitelé nabízejí semena těch odrůd, které sami pěstují a uchovávají, dalším zájemcům a naopak získávají nová - jde o jakousi vzájemnou síť. Tak se staré krajové odrůdy mohou přirozeně uchovat na různých místech. Uchování odrůd znamená také množení rostlin na semeno, jež může být o něco pracnější než obvyklé pěstování, na druhou stranu poskytuje hlubší poznání přírodních zákonitostí, uvědomění si koloběhu života, novou radost z práce na zahradě - to vše vedle aktivního příspěvku k uchování biodiverzity.

V Seznamu jsou například staré a krajové odrůdy bobu zahradního, hrachoru setého, keříčkových i tyčkových fazolí nebo krajová odrůda špičatého červeného zelí hlavátka. Vede toho merlík všedobrá a lebeda zahradní, což jsou tradiční špenátové zeleniny pěstované již ve středověku, nebo koukol jako příklad kdysi hojného a dnes vzácného plevelu. Ze dřevin je zde třeba jeřáb oskeruše pěstovaný na Moravě či jablko odrůdy Panenské české. Vedle starých odrůd jsou zastoupeny i netradiční druhy, které mohou rozšířit rozmanitost zahrádky - třeba ovesný kořen, čistec hlíznatý nebo širok pukancový, jedlá chryzantéma či topinambury.

Seznam starých, krajových, netradičních plodin a odrůd, plevelů a dalších rostlin pro rok 2004 lze získat volně v kanceláři Hnutí DUHA Olomouc (kontakt na nás je uveden na zadní straně BIOzpravodaje) nebo na adrese Gengel o.p.s., Veselka 52, 374 01 p. Trhové Sviny. Přiložte prosím známky 2x 12 Kč + nadepsanou obálku A5 s Vaší adresou a připsaným heslem „Seznam“.

Po krátkém zimním spánku k nám jako jarní vlašťovka přilétl další pohádkový příběh narozený na Vysočině. Ti, kdo znají Veroničiny pohádky z čísel Biozpravodaje z roku 2003, už vědí, na co se mají těšit. Těm, kdo předchozí pohádky neznají, předepisujeme, že je čeká příjemné pocteníčko.

Redakce

Přání

Bylo jaro. Sluníčko svítilo, ale i když moc nehrálo, udělalo svět veselejší. Prosvítlo tmavé kouty, rozpustilo poslední zbytky sněhu a provonělo celou zem. A právě v té vlhké provoněné půdě ležela semínka hrachu. Všechna pocházela z jediného lusku a nějakým nedopatřením si ho na podzim nikdo nevšiml - ani zvířátka, ani lidé.

Tak tam ta semínka ležela a čekala na májový deštěk, který by je probudil do života.

„Až zaprší, vyrostu a bude ze mě ta největší rostlinka hrachu!“ snilo nejmenší semínko.

„Až doposud jsem bylo nejmenší, muselo jsem se krčit na samé špičce lusku, ale teď vám všem ukážu!“

„To já budu mít nejbělejší květy. Budou tak bílé, až budou zastiňovat všechny květy v okolí!“ Tak snilo parádivé semínko, které leželo hned vedle nejmenšího.

„To až já vyrostu, budu úplně neviditelná rostlinka. Nikdo mně tak neuškodí a budu si žít dobře,“ myslelo si prostřední semínko a pochvalovalo si, jak to chytré vymyslelo.

„Nechápu, co na tom světě vidí, já bych nejraději vůbec nevylézalo. Tady mám alespoň jistotu, že mě žádný pták nesežere,“ uvažovalo semínko pecivál.

Poslední semínko mlčelo.

„A co ty?“ Naléhala na něj ostatní semínka.

„Já chci vyklíčit,“ odpovědělo.

„To je všechno? Ty nemáš žádné další vyšší cíle? To je přece normální!“ divily se hrášky.

„Dobře tedy, chci vykvést, chci mít zdravé lusky a chci, aby alespoň některé dostaly šanci také jednou mít svoje lusky.“

Ovzduším zašuměl tichý teplý déšť. Probublal k hráškům, zatukal jim na čelo a zašeptal:

„Jsem kouzelný déšť. Splním každému z vás přání.“

Semínka radostně vyřkla svá přání a déšť jim je splnil.

Z nejmenšího semínka se stala největší rostlinka hrachu široko daleko. Byla tak velká, že když přišel vítr, zlomil ji v půli.

Parádivé semínko mělo nejkrásnější a nejzářivější květy. Když šla děvčata na procházku, každá si ulomila kvítek.

Neviditelná rostlinka se radovala. Vláhly měla dost, tepla také. Když však jí rozkvetly květy, žádná včela či čmelák nenašli ke kvítku cestu.

Pecivál si ležel zatím v půdě a pil vodu. Nic se nemusel strachovat škůdců ani slunce, že ho vysuší. Jak ale pořád pil a pil a nerostl, jednoho dne praskl.

Kupodivu přání posledního zrníčka, ač se z počátku zdálo lehké, dalo dešti nejvíce práce.

Hrášek tedy vyklíčil, vyrostl, vykvetl, krásné lusky stvořil. Některé sice neušly nenechavým prstům kluků od sousedů, ale přesto plné tři lusky měly možnost dostat se do půdy, která je přikryla jako peřinka, a dostaly možnost vyslovit své přání, které jim kouzelný déšť splní.

Jaké asi bude?

Mají čas si jej dobře rozmyslet. Vždyť už od maminky vědí, že vybrat si to správné přání je ten nejtěžší úkol, který mají před sebou.

Veronika Horáková, Ekofarma Baucis

Akce BIOklubu

Úterý 16.3.2004, 17:00 hod

Semínka minulosti pro budoucnost

prostory Hnutí DUHA Olomouc, Dolní náměstí 38, vchod vedle restaurace Hanácká hospoda, I.patro.

Přednáška o starých krajových, netradičních odrůdách, plodinách a plevelích. Přednáší Martin Paclík, pěstitel starých odrůd a plodin se zkušenostmi z o.p.s. Gengel. Vstupné 15,- Kč.

Čtvrtek 25.3.2004, 17:00 hod

Vaříme z biopotravin II

prostory Hnutí DUHA Olomouc, Dolní náměstí 38, vchod vedle restaurace Hanácká hospoda, I. patro.

Praktické ukázky přípravy biopotravin, tentokrát připravíme k večeři zeleninové pohankové rizoto a polévku z červené čočky. Sladké překvapení na závěr! Vstupné 15,- Kč.

**Olomoucký
zpravodaj**

Vydává Hnutí DUHA Olomouc; odpovědný redaktor Klára Kratochvílová; náklad 1800 ks; distribuce zdarma v olomouckých prodejnách nejen zdravé výživy a ve vybraných lékárnách a čekárnách lékařů.

Zasílání lze objednat telefonicky na 585 228 584; e-mailem na klara.kratochvilova@hnutiduha.cz nebo poštou na adrese Hnutí DUHA Olomouc, Dolní náměstí 38, 772 00 Olomouc

Podpořte vydávání Olomouckého BIOzpravodaje i naši další činnost (exkurze na ekofarmy, výstavy, besedy a další). Díky vaší podpoře ji budeme moci zkvalitnit a rozšířit. Náklady na jeden výtisk činí 5 Kč.

Pokud chcete finančně podpořit práci Hnutí DUHA Olomouc nebo se na ní aktivně podílet, navštivte nás v kanceláři (průchod vedle Hanácké hospody na Dolním náměstí), nejlépe ve čtvrtek od 13 do 18 hodin. Finanční příspěvek můžete poslat také na účet 1803974399/0800 (o příspěvku nás však vždy informujte!). Děkujeme.